

Paganini József emléke Szabadkán

Paganini József/Giuseppe Paganini Genovában született 1804-ben, Itáliában nevelkedett, ahol az ország egyesítéséért és szabadságáért küzdők szellemiségét szívta magába. Magyarországra került, tanárként dolgozott Pécsen. Amikor 1848. március 15-én kitört a pesti forradalom, részt vett a magyar nemzetország tüzérségének megszervezésében. A következő év tavaszán, amikor a Habsburg-párti szerb csapatok Szabadka ellen indultak, hogy a város bevételét követően egyesüljenek a Szeged környékén állomásozó más szerb csapatokkal, és egymás után dúlták fel a Tisza-parton fekvő bácskai magyar mezővárosokat, Paganini katonáival a szabadkaiak segítségére sietett. A szabadkaiak – többségében bunyevác helyi lakosok – értesülve a szerb csapatok pusztításairól, nem akarván átadni városukat a szerbeknek, a magyar szabadságharc oldalára álltak. Paganini tüzérszázados vezetésével 1849. március 5-én a szabadkaiak Kaponyánál cselet is alkalmazva – menekülést színleltek, majd ellencsapással körbezárták a szerb csapatokat – győzelmet arattak. A megmaradt szerbek Zomborig menekültek vissza. Sajnos Paganini tüzérszázados a csatatéren meghalt, testét a szabadkai Zentai úti temetőben helyezték örök nyugalomra.¹

Paganini József síremléke
(Zeitler Ádám felvétele)

Síremlékét 1866. november 1-jén állították fel ebben a temetőben, és később kialakult a hős katona kultusza is Szabadkán. 1994-ben a Magyar Cserkészszövetség Észak-Bácskai Körzete kezdeményezésére rendbe hozták a sírját, koszorút helyeztek el rajta. Azóta minden évben március 14-én a város minden jelentősebb magyar szervezete részt vesz a koszorúzást is magában foglaló ünnepségen. 2007-ben a Szabadkai Magyar Főkonzulátus is megtisztelte a megemlékezést. A fő szervező Mihályi Katalin, a szabadkai Lányi Ernő Iparos Művelődési Egyesület elnöke minden ünnepségen hangsúlyozza: „Az 1848–49-es hősök gondolkodás nélkül életüket adták a szabadságért. Tulajdonképpen példát mutattak, és ha nem ápoljuk az emlékeiket, akkor a saját identitásunkat tagadjuk meg. Ezért fontos, hogy legalább az emlékeink éltsék őket.”

2017. március 14-én a szabadkai Lányi Ernő Iparos Művelődési Egyesület meghívására a Csongrád Megyei Honismereti Egyesület képviselőjében prof. dr. Blazovich László elnök, Pál Lászlóné Szabó Zsuzsanna titkár és Zeitler Ádám, a Honismereti Szövetség Ifjúsági Albizottságának tagja ellátogattak

¹ hu.wikipedia.org/wiki/Giuseppe_Paganini

Szabadkára, hogy együttműködési szerződést írjanak alá a két szervezet között, és részt vegyenek a szabadkaiak március 15-i ünnepségén. Az együttműködés aláírása és a szabadkai múzeum kiállításainak megtekintése után találkoztak és beszélgettek a Magyar Nemzeti Tanács Végrehajtó Bizottságának tagjával, Petkovics Mártával is, aki szintén részt vett a megemlékezésen.

Ünnepi beszédében Baráth Gábor történelemtanár szólt Paganini Józsefről, aki olasz származása ellenére a forradalom alatt a magyarok oldalán harcolt tüzérszázadosként. A délvidéki hadműveletekben a kaponyai csata kimenetelétől függött Szabadka sorsa. Az egyik oldalon a Gaál ezredes által vezetett magyar honvédek, másik oldalon a szerb csapatok álltak. Gaál ezredes vezetésével a magyar csapatok győzelmet arattak, és így Szabadkát a szerb csapatok nem tudták elfoglalni. E győzelemnek a részese volt Paganini József, aki a csata során halálos sebet kapott. *„A mai nap a történelmünk fontos eseményére való emlékezésről szól. Azokról a hősookról, köztük Paganini Józsefről, akik életüket adták Magyarországnak és a magyar nemzet szabadságáért. A történelmi tanulságból tanulnunk kell. A 169 évvel ezelőtti események erőt és példát kell, hogy adjanak a nemzetnek a XXI. századi csaták megvívásához. Akkor tudunk erősek lenni, ha egységes a magyar nemzet. Emiatt kötelességünk megemlékezni Paganini Józsefről és minden névtelen hősről, aki életét adta városunkért, Szabadkáért, a szabadságért és a hazáért”*² – összegezte mondanivalóját az emlékező.

A Zentai úti temetőben az emlékbeszéd és a műsor meghallgatása után a Csongrád megyei honismerők képviselőiben a küldöttség tagjai elhelyezték a CSMHE koszorúját Paganini József síremlékén, majd főhajtással tisztelegtek a hős honvéd tüzérszázados emléke előtt. Megtiszteltetésékként élték meg, hogy a határon túli magyarokkal együtt emlékezhetnek 1848–49 szabadságharcára.

2018-ban Horvát Tímea Szabadka önkormányzata nevében koszorúzva elmondta, hogy a 170 évvel ezelőtti események számukra történelmük egyik legmeghatározóbb eseményei, amelyek az egész magyarság számára fontosak.³ *„Ennek az az üzenete, hogy azok, akik a 48–49-es években nagyokat mertek álmodni, nagyokat tudtak tenni közösen és együtt, a legnagyobb örökséget hagyták a magyarság részére, a szabadságot és a parlamentáris demokrácia megalakulását is egyben. Mi kötelességek vagyunk ezt évenként kereszttül ápolni és továbbvinni az utókor részére.”*⁴

A Paganini hőstettére emlékezés itt fokozatosan egybeforrt az

Tiszteletadás Paganini József szabadkai síremlékénél 2017. március 14-én, balról jobbra: prof. dr. Blazovich László, Pál Lászlóné Szabó Zsuzsanna és Zeitler Ádám (Mihályi Katalin felvétele)

2 <http://www.civilportal.rs/hu/hirek-eszak-bacska/a-tortenelembol-tanulnunk-kell>; Lt: 2017. 03. 20.

3 www.vmsz.org.rs/hirek/tortenesek/paganini-jozsef-tuzerszados-sirhelyet-koszoruztak; Lt: 2019. 10.10.

4 <http://www.civilportal.rs/hu/hirek-eszak-bacska/a-tortenelembol-tanulnunk-kell>; Lt: 2017. 03. 20. F.: *Magyar Szó* – szabadkai napilap.

1848–49-es magyar forradalom és szabadságharc kultuszával. A délvidéki magyarok civil szervezetei együtt helyezik el a koszorúikat a síremlékén, általában a Szabadkai Magyar Főkonzulátus, a Magyar Nemzeti Tanács, Szabadka Város Önkormányzati Testülete, a VMSZ, a Szent György Lovagrend, a VIFÓ képviselői, a cserkészek együtt tisztelegnek a Lányi Ernő Iparos Művelődési Egyesület jelen lévő képviselőivel. Az ünnepségeket a művelődési egyesület Veronika Énekköre 48-as dalok előadásával színesíti. Végül a magyar *Himnusz* együttes eléneklése zárja a megemlékezéseket, ami egybeforrasztja és megerősíti a délvidéki magyarokat a magyarságuk megtartásáért folytatott küzdelemben.

Pál Lászlóné Szabó Zsuzsanna

Köszöntjük a 75 éves Móser Zoltánt

Dr. Vargyas Lajos írja Móser Zoltán egyik tanulmánykötetének fülszövegében: „Móser Zoltán egyike azoknak a kutatóknak, akik szívós kitartással, konokul dolgoznak immár évtizedek óta azon, hogy a magyarság kultúrájának a folklór, a néprajz, a régészet és a művészettörténet határmezsgyéjén lévő értékeit felkutassák és az érdeklődők számára művészi fényképekben és tudós tanulmányokban egyaránt felmutassák. Kutatásai során újra meg újra azt a kérdést járja körül: a magyar műveltségben hogyan olvad egybe keleti hagyomány és nyugati műveltség, mit hoztunk keletről és mit kaptunk nyugatról? Figyelme az egész magyar nyelvterületre kiterjed...”

Zoltán barátunk látókörében meghatározó, hogy bár Szekszárdon látta meg a napvilágot 1946 tavaszán, élete első tizennégy évét a közeli Tevelen töltötte. Mindkét szülője német ne-

Móser Zoltán (Magyar Művészeti Akadémia, Archívum)

vet visel, édesapja aradi születésűként osztrák iskolába járt, „a pénzt németül számolta, alighanem németül is gondolkodott. Beszélni is nagyon szépen tudott, talán egyedül a faluban, irodalmi németet, hisz a svábok egy nagyon különös nyelvet beszéltek, de egy szót nem tanított meg nekem. Mindenütt és mindenkiben félelem lapult, de soha semmi nem lett kimondva” – emlékezett vissza Móser Zoltán később. „Ez a falu azok közé tartozott, ahonnan a háború után kitelepítették a svábok egy részét, és a helyükre zömmel bukovinai és néhány mátyusföldi magyar családot költöztettek. Hihetetlenül kusza állapotok jöttek létre így. A rettegek, a félelmekre emlékszem. Óriási feszültségek voltak szülők, szomszédok, osztálytársak között. Folyt a »kulákozás«, »csángózás«, »szlovákozás«. A bukovinaiak még egy régi magyar nyelvet beszéltek, s mindig szegyenbe hozták őket emiatt. Népviseletben jártak, s ha kicsit utánagondolnék, talán azt az évet is meg tudnám nevezni, amikor az egyik pillanatról a másikra kivetkőztek: nem szöttek többé, a bölcsőt kidobták, s én akkor még nem tudtam a magukkal hozott énekeikről,